

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 8

V Trstu, dne 15. aprila 1924.

Leto V.

Problem vzgoje v luči zgodovine

Problem vzgoje, ki se ga je dotaknil naš list v številki 1. marca in ki je izzval pomisleke, objavljene v številki 1. aprila, je poleg gospodarskega eden največjih problemov današnje družbe. Po veliki večini se niti učiteljstvo tega ne zaveda, saj je celo tovariš D. Kveder zapisal v letošnji marčni številki „Popotnika“, da „v predšolski dobi življenja, to je v dobi do 7. leta mladina pravzaprav ne potrebuje nikakršne vzgoje“.

Ne bo tedaj odveč, ako podamo v velikih črtah razvoj vprašanja vzgoje v antiki, v srednjem veku ter v današnjem svetu.

Antika, katere najznamenitejši predstavniki so Grki, je skušala spopolniti človeka po kulturi. Grška družba je bila izrazito ločena v vladajoče in sužnje, s čemer je podan individualistični pravec vsemu razvoju javnega in zasebnega življenja pri starih Grkih. Vzgojni cilj grške družbe je bil, individualno čim najbolj spopolniti človeške dispozicije, doseči skladnost telesa, razuma in čustva. Kultura poedince pa ni mogla ostati brez naravnih posledic, da se je človek bolj in bolj predajal sebičnosti ter da se je — preziraje koristi skupnosti — vedno globlje pogrezal v uživanje. V dobi najsijajnejšega razcvita je pričelo grško ljudstvo propadati in tudi velikan Aristotel, ustanovitelj etične znanosti, ki je prvi pokazal na zvezo med нравstvom in stvarnimi pojavi, ni mogel tega propadanja več ustaviti.

Dvigajoče se krščanstvo ne pomenja le pravega prevrata antike v нравnem oziru, ampak še prej prevrat vsega gospodarskega reda z nastopom proti suženstvu. Po eni strani se bori krščanstvo za ideal monogamičnega zakona, v nasprotju z razbrzdanostjo antičnega sveta, po drugi strani skuša novo rodbino prežeti s svojim naukom. Zapade pa pri tem napaki, da održe razvoj vesti od stvarnih pogojev ter ga skuša uravnati izključno z razodetjem. Na ta način poseže globoko v vzgojo otroka; usmeri sicer njegovo vest v onostranost, a jo odtuja je nalogam življenja. V borbi s silami poganstva je duhovščina prevzela vzgojo v lastne roke ter izločila s tem oni vpliv rodbine, ki je toliko pomembnejši, kolikor mlajši je otrok, ki ga je vzgojevati.

Tako vidimo, da ima v srednjem veku нравno vzgojo cerkev, umsko pa prevzema polagoma

humanizem, oni humanizem, ki spet vzbrsteva na razvalinah antične kulture. O harmonični vzgoji v grškem smislu ni več govora, pojmovanje rodbinske vzgoje se izgublja, niti genialni „češki brat“ Komensky se ne zaveda več dovolj vsega njenega odločilnega pomena. Vzgojo si razdelita cerkev in šola.

Te razmere trajajo dolga stoletja ter se tako ustale, da tudi Pestalozzi ne čuti dalekosežnosti rodbinske vzgoje, njenega нравstvenega poklica. Rousseau sicer pokaže veliko važnost naravne vzgoje, važnost preprostih življenjskih pogojev za zdrav razvoj otroka, nima pa smisla za нравne sile rodbine, ki jih ne pozna.

Tako se tudi prosvetljeni vek ne okoristi z onim zdravim jedrom, ki ga imajo Rousseaujeve vzgojeslovne misli, ampak se preda, sprejemajoč individualistično doktrino in zametajoč vsakršen onostranski cilj človeka, naziranj, da je v umstvenem razvoju iskati najvišjo srečo. Razvoj realnih ved, posebno v zvezi s kapitalizmom in svetovno politiko, ki navidez dajeta človeku blagostanje, nam je prinesel neko oboževanje uma, ki ga prejšnji časi niso poznali. Razvil se je nekaj nov pojem, intelektualizem, ki je vsečrez razširil precenjevanje znanja ter zašel tudi v šolo, da ji pomaga spodnesti še zadnje ostanke pomena rodbinske vzgoje. Šola je nadomestila rodbino in šolska vzgoja se je zagrizla v znanje, ki mu niso več vedeli določiti mej.

Vzlic vsemu intelektualizmu, vzlic resničnemu napredku prirodnih ved je ostalo eno najvažnejših polj človeškega znanja neraziskano: važnost rodbinske vzgoje v umskem in нравstvenem pogledu še ni prodrla, v nepreračunljivo škodo vse človeške družbe. Po eni strani vidimo, da problem rodbinske vzgoje ni raziskan, po drugi pa, da je v pretežni večini rodbin vzgoja nemetodična, često naravnost nesmiselna in škodljiva vsemu razvoju človeškega zasebnega in javnega življenja. Tako daleč smo prišli, da opazujemo marsikje racionalnejšo nego domačih živali, posebno v zelo naprednih kmečkih pokrajinah, kakor pa otrok samih. Vzgoja v rodbini je zanemarjena enako v teoretičnem kakor v praktičnem pogledu in se maja bolj in bolj, ker se gospodarski pogoji rodbine bolj in bolj rušijo. Šolske reforme skušajo sicer priti zlu v okom, bolehajo pa na neozdravljivi rak-rani, da ne poznajo važnosti rodbinske vzgoje in ž njo sploh ne računajo. Ako prištejemo še pojemanje moči

kršćanske etike, ki se je zelo oddaljila od realnih pogojev človeškega življenja, ter nedostajanje socialnega spoznanja, razumemo, kje je korenika onega razkrojevanja, ki bolj in bolj uničuje človeško družbo, razumemo oni strašni nemir modernega sveta, ki niha med naslodo in gnusom, med uživanjem in krvjo.

Če sodimo šolsko reformo Gentileja s stališča

Odgajajmo borce i junake

I.

Hočemo ili ne čemo, želimo ili ne želimo, je li nam drago ili nije, na svetu se neprestano bije boj krvavi i nekrvavi. Od postanka sveta do danas čitav svet nalazi se u stanju borbe. I u naravi, u životinjstvu i bilinstvu osobito, sve se razvija u znamenju borbe. Ta borba je uvet razvitka, napretka duševnoga i telesnoga. Da se ljudski rod nije borio, ne bi bio danas na onoj kulturnoj i moralnoj visini, na kojoj stoji sada.

Borba i borbenost je uvet života i napretka. Bez borbe bio bi mir, a gde vlada mir, tu je smrt. Ne mislim ovde na mir u kući i društvu, te na mirni rad, pošto svaki rad znači borbu.

Tko se rodio mora se boriti da živi, da napreduje i da se razvija. Iluzija je stvarati na zemlji stan mira. Raza ne pozna ovaj naš planet. Mir je u grobu. Miruju samo mrtvaci, kadaveri. Ali ovi mirujući smrde. Historija kulture nam posvedoćava, da samo oni narodi su se uzdržali te se razvili duhom i telom, koji su voleli borbu i nemir. Samo ona ličnost napreduje svestrano i hitro, koja je večno nemirna. Nemiran duh jedino uspinje se, te postaje učenjak, vođa, branič, ratnik i borac. Svi veliki poveshnički ljudi, vođe i reformatori, postali su to jedino svojim nemirnim duhom... I danas vladaju i vode ljudstvo samo najveći nemirnjaci, nezadovoljnici sa samim sobom te sa društvom. Komu je sve dobro, pametno i dostatno što vidi i što uživa, od tog čoveka nikada potpuna čoveka, nikada učenjaka, nikada kulturonosca, vođe i borca. Borac hoće napred i samo napred kroz šumu zapreka svake ruke. On želi i hoće svoje vlastito moralno preobraženje, a ujedno i preobraženje svoje okoline. Kad to već želi i hoće, te prema tomu i radi, on je na staji borbe. On se mora boriti i proti miru. Kamenje miruje, stoga se i prepolagano razvija i menja. U meni (menjanju) je život i napredak. Ko ne traži mene ni promene, taj nije borac ni borben; od njega nikada kulturna čoveka, a dašto ni apostola kulture.

Ljudi i narodi mira duhovnoga, ne bore se. Njima je sve dobro. Ne čute duševnu potrebu novih vrela sreće, koristi, napretka, razvitka — kulture. I propadaju, jer budu nadjačani, paralizovani, absorbirani od protivnih elemenata, što hoće, žele, žude novo nevidjeno. Ovi su borci. Borci svagde triumfiraju nad mirnim, zadovoljnim, resigniranim, al k tomu primitivnim, nekulturnim elementima. — Ko ne vidi u naravi i društvu ovu istinu, taj nije oboružan za borbu; — ne bori se, dakle miruje, stoji nepomično, trune i gnijje... Smrt.

GINU dakle i propadaju ljudi i narodi koji ne će da se bore radi svoga mira, te iz obzira do iskrnjega. Ko ne će da deluje da ne muti mir suseda, te ima sve obzire do okoline, taj opet ne bori se nit je borac. Borac naime ne pozna, ne vidi ljude, ni

intelektualizma, vidimo, da se hoće ubraniti pred navalom razvoja ved in pred umsko šolo, če jo lahko tako nazivamo. To je dobra stran reforme. Nedostaja pa ji umevanja za vso vzgojo, ki jo izvrši rodbina v otrokovi predšolski dobi in nedostaja ji vpogleda, v koliko posezajo v rodbinsko vzgojo trde gospodarske sile. O tem pa nekaj več v prihodnji številki.

zapreke. On ide dalje prema svojim stalnim ciljevima energično, odlučno, bezobzirno, kako mu to diktuje njegova nemirna duša što čezne za napretkom i razvitkom.

Kad govorim o borcu, ne mislim na nemoralne «radnike» svake ruke: tatove, provalnike, nasilnike. Naš borac jest plemenita duša što želi svako dobro iskrnjemu, dapače većma iskrnjemu no sebi, pošto borbom on sebe pribija na križ muka i pregaranja. Ali i ovakovi plemeniti borci u službi visokih moralnih ciljeva često lačaju se teških, okrutnih sredstava. Oni bivaju ovako revolucionarci, buntovnici, pa i reformatori. Raskidaju oni naime i ruše sve lance, spone, ograde, obaraju protivne elemente, da povuku k sebi i na bojište ljude svojih ideja. Ovakovi nasilnici su često prepotrebni, jer su začetnici nove dobe, bolje i moralnije. Amputacije i operacije često i u društvu jesu na pravome mestu. I nama je stuput miliji kulturni nasilnik u službi preporoda i neke ideje, no leni, spokojni, bezbrižni zapečarac.

Mi se imamo štošta i mnogošta nadati od nemirna dečaka, što je kadar nas razbiti sudruhu radi nanešene mu krivice i uvrede. Malošta naprotiv ili ništa od deteta, što okamenjeno sedj, mrtvo hoda, ne voli igru, živost, kretanju, i koji nije kadar reagovati na nanešene mu uvrede i nepravde. Koje dete sve hoće da vidi i čuje, hoće da imituje i da radi, taj će postati borac, pošto samo takav napreduje i samo takav krči si put svojoj sreći i sreći ljudskoj. Samo od duševnog nemirnjaka ima šta očekivati čovečanstvo. Pa su nam ovi zaista simpatični na ljudskoj pozornici, akoprem prečesto su oni u domaćem krugu nemili zadirkivači i prepirači. — Kad smo ustanovili da na svetu se vrše neprestano bojevi i borbe svake ruke i njanse, sledi odatle, da budemo borbeni i da gojimo borbenost, te da odgojimo borce i junake. Pošto samo ovi i ovakovi mogu biti i jesu promicatelji svakog moralnog dobra i razvitka, pošto samo junaci-borci jesu kulturni i kulturni radnici, pošto samo oni mogu krčiti putove prosvete, i samo oni braniti svoje i steći svoje oteto. Samo junacima borcima pripada ovaj svet i sva njegova dobra. Samo junački borbeni narodi dignuli su se kulturno visoko, stekli su slobodu svoga duha, a analogno tomu slobodu svoju političku i kulturnu. Borbeni narodi i pojedinci jesu vođe i prvi svagde i u svemu; oni su napredni, prosvetljeni, slobodni, imućni — gospodari su. Gospodar je simbol moći moralne i fizičke.

Junačka bojevitost ličnost vodi ljude, mnoštvo i dava joj pečat svoje individualnosti; ona im udahnuje svoj duh, svoje ideje. Junački samo narodi gospoduju i jesu na kulturnoj i gospodarskoj visini, s koje gledaju ispod sebe mirne, bezazlene, tobož pobožne, bojažljive «dobre», uvek zadovoljne meke ljude i narode — kukavce. Svet samo vidi, gleda, sluša, posluša samo junake-borce. Njima se podvr-gava dragovoljno bez prosveda, za njima hrle u boj, u rat, na stratište i muke. Jer ljudstvo (masa) jedino veruje u one, koji su veliki ne samo na rečima no

i na delima, podučima; onima, koji su silni i nasilni. Masa ponajveć bez misli i razmišljanja sledi svoje junačke vodje i borce. Prošlost i sadašnjost nam to priča i dokazuje, a nije baš potrebno da spomenem njihova imena. — Zadnji med njima je nedavno umrli Lenin. Vodio je on stomiljunski narod ruski ko otac svoje maleno detešce, jer je zrio narod u njemu borca, ratnika, junaka, silnika, koji dava život svoj za svoje ideje i ciljeve. Svaka njegova reč bijaše svetlji zapoved, a vršilo ju bez kritike. Tako je rekao Ilić! — reče ljudstvo, i izvrši mučke i bez protesta njegovu volju.

Tu veliku ulogu igra sugestija. Svi «veliki» ljudi, svi prvaci poseduju čudotvornu moć sugestije. A ovo samo zato, što su oni moralni junaci, heroji duha, enerzije, odlučnosti, ustrajnosti, nepopustljivosti; zato što su hrabri, požrtvovni, nesebični;

zato, što su borci i borbeni; — zato, što su oni ideal gladnih i žednih pravice, bratstva i slobode.

Svi veliki borci i vodje sretni su posednici te magične sile sugestije, kojom se i danas dadu vladati neuko a i učeno društvo... Svedoci smo takovih primera.

Ovakovi junaci borci nam se prikazuju kao kakvi polubogovi. Jesu zaista iskra svesilnog ognja nebeskoga, dar Božji. Sretan je onaj narod, koji ima svojih junaka, da ga nadahnjuju i vode k sreći, slobodi i napretku. Znak je to, da je takav narod, koji je dakle rodio takovog junaka, vredan njega, vredan života i slobode i sreće. — I narod, koji slavi, poštuje i sledi svoje junake, izginut ne će. Dok bude junaka, bit će i njega.

Vratit ćemo se opet na ovaj predmet.

Kandidati - smrti

Ovo što imamo reći nije politika, nit se hoćemo pačati njome. Radi se u kruhu i životu — o egzistenciji. A možda se još veća radi o našoj učiteljskoj građanskoj i školskoj slobodi. A kruh i sloboda svesti i uverenja najveća su i najglavnija dva životna i kulturna uveta i sredstva, dva elementarna pitanja, oko kojih se vrti čitavi civilizovani svet. Dapače borbom za slobodu uverenja i delovanja, te borbama za život najznatnije se pospešio napredak i kultura...

Sada se čitava država nalazi u izbornoj groznici. Istaknuti i pohvaliti moramo ozbiljnu nakanu poglavice vlade za izbornu slobodu. No dok ne bude u šire slojeve naroda prodrila misao jednakosti i slobode, dok ne budu političke stranke priznale pravo i dužnost vršenja državljanskih i stranačkih pravica svakoj stranci u okviru državnih zakona; dok se ne seti italijanski narod da smo mi Slaveni njegovom voljom i željom postali državljani Italije, pa da nam idu sve građanske pravice, dotad ne možemo govoriti o miru i napretku, a najmanje o slobodi, demokraciji i liberalizmu, čime se diče mnogi naši sugrađani, ali u praksi toga ne vrše. U ruci imadem italijanski zakonik, u kojem veli avktor, da italijanski narod imade se pohvaliti najboljim zakonima, ali koje niko ne vrši (ma nessuno li osserva). I ovo je bolest naše nove države i našeg društva. Jer nije potpun čovek, a nije ni krepstan ni moralan, dok mu nije u skladu misao, reč i delovanje. Nije ni narod na stazi moralnog usavršenja, nit ide prema pravom kulturnom preporodu, dok mu njegovo čitavo delovanje nije izlev čistih načela. Reći ćemo, da jedino rad, postupak i delovanje budikojeg individua i naroda jest ono glavno i odlučujuće u životu. Po radu se sudj nekoga. Reči, divize, lozinke, programi — lepi su, a jošte lepši je i svrsi shodniji realni pošten i kulturni rad. Život i primeri glavno je u prosveti i u kulturnom pregnuću. Dok pojedinac ili neki narod ne drži se svojih načela u praksi, taj nije preporodjen u duhu bogoduhe prosvete i slobode. A dok se ne bude i radilo naše sadanje društvo u duhu istine, pravice, jednakosti i slobode, dotle nema govora o miru, raju, te kulturnom radu u pravom smislu reči.

Sve što rekomo vredi i za nas učitelje, danas slavenske građane Italije. Učitelj je tu, da uzgaja decu i ljudstvo prema uzvišenim modernim principima čiste kulture, u duhu bratstva, slobode i jednakosti, a njemu ne dozvoljava se nikakva individualna, ni duševna, ni prosvetna a ni školska sloboda. Nastoji se od nas sačiniti, ne znam, da li

železne ili drvene mašine, automate bez duše, mozga i krvi. Mj danas učitelji sličimo dalje mrtvim zemljanim kipovima, što mogu imponovati dimenzijama i popunjavati prazne prostorije, i drugo ništa. Ništa, jer sve drugo jest zabranjeno, kontrolovano, važno. Dušu nam se sputava, da ne znamo sami, kamo bismo s njome. Samo ono i onako moramo govoriti i činiti, kako bi prepisano, ili kako to hoće oni, koji ne vole našu slobodnu dušu, i ne će da vide naše slobodno prosvetno delovanje. A tako ostajemo i jesmo nemi strojevi, automati, kipovi; takovi smo neplodni, suvišni, nekulturni; takovi ne zavredimo ni onaj kruh što nam se ga pruža... Bolje da nas nema. Ta ovakovi smrdljivi smo živeći mrtvaci na poprištu društvenom i kulturnom. Drugačije ne možemo ni biti ni u školi, ni izvan nje bez slobode moralne, društvene i osobne. Budući ovakovi, dotično u ovakovim odnošajima ne hasnimo nikome, pošto ne revnujemo nit smemo delovati prema svojem osvedočenju, pošto nam vezane ruke i ugušen polet, mi jednostavno sprečavamo razvoj kulture, mi naprosto jesmo njeni neprijatelji. Mi se ovako preobrazismo i izdismo svoje sveto zvanje... Ovakovi i ovako nismo kulturni radnici, dapače njeni grobokopi. Zašto smo tu!? Čemu nam život? Čemu današnje naše ledene slav. škole?... Izginimo, porušimo sve škole, da ne umiramo. Ta umretj je lakše no umirati. Pa čemu nas trapati gledajući propadanje, gnijanje, smrt — svoju moralnu i fizičku; smrt svoju i drugova, smrt slav. školstva?! Visimo med smrću i životom, med nebom i zemljom... Smrt — život; živeti — ne živeti... — Ove misli nas zakopise čitajući neki dopis iza jednog izbornog sastanka. Ko nosi odgovornost za nj? Ta učitelj! «Gli organizzatori e subillatori sono due noti figure, e precisamente il maestro... ed il maestro... un bell'esemplare questo di educatore alle dipendenze dello stato: insegna ai ragazzi la ginnastica coi comandi dell'esercito jugoslavo...» Oni su «perfidi soggetti, motori di tutti i torbidi che avvengono nell'estesa piaga posta...», noi li designamo ancora una volta agli organi locali dello stato fascista, perchè venga al più presto provveduto a eliminare una tale permanente e sconveniente causa di disordini. Eto, što se dogodi i dogadja u nas u Istri na polit. polju, pa i sada u doba slobodnih izbora odgovaraju učitelji svojom slobodom, šikanacijom, premeštenjem, suspenzijom. Stranka ih denuncira radi protutalijanštine, kao protudržavne elemente, koji dapače poučavaju telovežbu zapovedmi u porabi u jugosl. vojski! Kamo ćete više?! Zato ih zlobnik predaje u ruke onima, koji mogu i moraju što pre odstraniti uzrok «nemirima». A taj uzrok je — učitelj. Jest,

učitelj, jer je on najbliži na dohvat svake stranke; jer je on najprikladniji objekt, da se ga baci iz škole na cestu bez škode, greha i grižnje savesti, zato, jer je on najodvisniji i najneslobodniji stvor. Njega kano činovnika bespravna valja kazniti, što se je držao u njegovoj općini ili okolici izborni sastanak, a on ga je **morao zabraniti**, osujetiti, preprečiti... On bi dakle morao raditi proti **slobodi** svoja ljud-

stva, i proti zakonu, koji garantira svaku slobodu glasovanja; morao bi dapače nastupiti proti samom šefu vlade, koji nešto dozvoljava i brani, a naš učitelj bi to morao zabraniti i osporavati.

Stranka je predala učitelje u ruke gospodarima, da im sudi tiho, tajno, bez tužbe, preslušanja i trambe.

Oni su kandidati — smrti!

Sence

Od davnine se sučemo med dvema etičnima smernicama, med dvema ekstremoma in v to poklicani tilozofi skušajo pribiti opredelbe in dati vsebino pojmom «dobro» in «slabo», «pravično» in «kri- vično».

Ne oziraje se na ta modroslovno opredeljenja moramo deloma že podzavestno in tem bolj zavestno čutiti in praktično dognati vrednost enega in drugega; že sam naš telesni obstoj nas je v stanu voditi v pravo smer in nam obrazložiti pojmovno snov.

Neprimerno bistro in nazorno nam pa to razliko prednaša Kristov nauk, ki tako določeno in jasno prične z «dobrim» tam, kjer človek telesno in duševno uspeva in raste v dovršeni harmoniji s svojim sosedom in nasprotno s «slabim», kjer je živje v nasprotju s telesnim in duševnim obstojem bližnjega, — sočloveka. Kratko: sledi človeku in mu odkriva vso njegovo vzvišenost in njegove etične naloge, da se lahko bliža popolnosti.

Kaj pa zasledujemo in kje smo danes mi zemljani zavestnega življenja? Kaj je smoter današnjega človeka, t. j. one skupine, ki ji uglašena zunanost izroča vodstvo čez drugo neprimerno večjo skupino še zdravih mišic in dobre volje, a praznih želodcev in žeje — ker zavestne — duše?

Prvim manjka še «circenses», ko kriče drugi za «panem». Neronijada!

Vemo to, prvi vemo, ker smo vzgojitelji, a tudi čutimo to toliko bolj, ker smo vrženi v tako nesrečno pozicijo, da imamo podobe hlapcev, ki se opravičujejo pred gospodarjem, tovarišem in lastnim bratom in kljub spoznanju drve za samim seboj bodisi s skromno igro «kužek lovi rep», bodisi «za vsako ceno» in s strastjo obsedenca. — Vražje kolo

je to, ki ga gonijo sape spačenih obrazov iz močvirja in meglenih dni, ki se kot vampir zarijejo v meso in kri in sesajo do srca in duše, da namesto gorkote začutiš leden hlad, namesto duše pustinja in samotno tišino, ki jo moti le hijenski krik, vedno lačen grobov. —

Ostudne sence!

Sence topih obrazov in hladnega preračunanja, ki ne slišijo, ne čutijo in njih pogled je polje nešte- tih žrtev in ena sama temna proga, ki se vije in izgubi v praznino. Njih življenje je smrt in zabava trpljenje, zato pa tudi obličje komaj razevelega živ- ljenja, ki željno gleda v svet, trepeče pred njimi.

In vendar so to maliki, katerih zlata zunanost meče soj na špalir prav tako zopernih klanjajočih se jim senc, da ti ne uide niti ona lastnega brata. — Same sence skremženih obrazov in gobastih člo- večkov z vdanostnimi potezami v čudno napetih mišicah, s skrbjo za harmonijo, s pokorno mežika- jočimi očmi. Vsaka beseda je potvorba, vsak gib, vsaka kretnja kupčija.

Kupčujejo z izsušenimi telesi, ki stojè daleč, daleč na strani, ker v svoji «okornosti ne poznajo «praktičnih» kretenj in so trdi in odurni in robotnih besed, ki vse preveč koljejo; njih beseda je pre- jekleno zvoneča in vse preveč odmeva. Njih oči so kot krvavi meči in globoke in široke kot morje, v katerem se koplje žarko sonce; kletev za težak udarec jeklenega kladiva in vsak udarec je klic in vsak odmev tolažba.

Prodanih duš demonske sence se goste in plešejo nad pravico, ki pa jo zaman skušajo streti.

Moč in nepremagljiva sila je v njej. Tudi nam, ki nosimo težko misljo vzgoje, vre stud na dan in se umikamo sencam, ki niso vredne luči, ki jim stre življenje.

Naj blodijo — sence!

IZ ORGANIZACIJE

ZVEZINEMU UČITELJSTVU.

Le še trije meseci nas ločijo od Zvezinega delegacijskega zborovanja. V teh treh mese- cih moramo nadomestiti, kar smo zamudili, moramo spet strniti svoje vrste.

V razmeroma kratki dobi po jesenskih do- dogodkih so nekatera društva znatno trpela. Duševno razpoloženje članstva je vsled gro- ženj in udarcev upadlo, razširilo se je malo- dušje, niti izobraževalni sestanki niso bili tako obiskovani kakor bi bili lahko. Črni, kratko- vidni pesimizem se je polastil močnega dela učiteljstva in borba z njim ni bila enostavna. Prepričanje, da bo šla tudi ta trda preizkušnja mimo, ni mnogo izdalo, med nami so se naši slabiči, ki so zbujali sočutje.

Vendar — «vse teče». Pretresi so za nami, malodušni niso zmagali — kakor še nikdar ne. Prišel je čas, da popravimo zamujeno. Popra-

ševati, kdo je kriv, da nekatera društva niso ostala na svoji višini, koliko je kriv odbor in koliko je krivo članstvo, da se ni ohranila za- dostna kontinuiteta poslov, to danes ni umestno. Delegacijsko zborovanje se naglo bliža, zato je treba, da se društva dostojno pripravijo nanj. V moči naših društev se zrcali stanovska za- vest, na moralni jakosti učiteljstva se ubijajo napadi na naše pravice. Stanovsko zavest in moralno moč učiteljstva pa drži kvišku le zdra- va organizacija, edina prava moralna avtoriteta nad stanom. Zato je dolžnost vseh, ki ču- tijo potrebo, da smo samostojni, in ki zajemajo iz tega svojega prepričanje moč za borbo, da zastavijo svoje sile za samoosvojenje stanu; za naše stanovske in državljske pravice.

Čas je, da si organizacijo spet utrdimo. Oja- čimo postojanke, ki smo jih zgradili z mnogim trudom in žrtvami tekom zadnjih petih let! Skle- nimo vrste, ki so marsikaj že prestale, ki pa so še vedno zdrave in sveže, pripravljene na ži-

lavo, vztrajno delo! Če pustimo, da gredo časi svojo pot, bodo šli preko nas in v našo škodo.

Učiteljska društva morajo zborovati. Odbori bodo vse storili, da se to zgodi. Storit pa morajo svojo dolžnost tudi člani. Kdor ni izstopil iz svojega društva, se mora zborovanja udeležiti. Nikaka pretveza ne more opravičiti, če kdo izostane. Aut-aut! Ali si za organizacijo ali si proti nji; srednje poti ni! Kdor je prepričan, da spada v naš stan, da so koristi stanu tudi njegove koristi, bo izvršil, kar mu nalaga vest. Kakor o tem ni prepričan, ima svobodne roke. Ve naj pa, da s svojim izobčenjem škoduje vsem in tudi sebi, kakor smo vedeli mi, da so mu lastne koristi pred koristmi vsega stanu.

Na članstvu društev je, da se zborovanja častno izvrše. S tem dokaže učiteljstvo svojo,

ojačeno samozavest in voljo, da si pribori ono mrvico pravic, ki si jih mora priboriti kot stan izobraževancev, odvisnih sicer, a še ne hlapcev.

«NCVI ROD». Izšla je 7. številka, ki ima veliko nočno prilogo. Upati je, da se je ta številka znatno približala zahtevam, ki jih stavijo poverjeniki posebno glede slik. Če je tako, naj bo v dokaz, da skuša uredništvo ugoditi vsem nasvetom, ki gredo za tem, da se mladinski list čim bolj razširi, ne da bi trpela njegova vrednost.

Vsaka tovarišica, vsak tovariš naj naroči «Otroške pesmi». Zbirka je gotovo najlepša kolikor jih je izdanih za šolsko uporabo med Slovenci. Poleg tega učiteljstvo moralno pdpre delavne in ustvarjajoče ljudi v svojih vrstah, gmotno pa Zvezo in njene ustanove. — Naročiti je (najbolje: šolska vodstva) pri t. Ribičiču, Trst, Fabio Severo 25. II.

Iz zakonodaje

Učiteljske plače. Od 1. jan. 1924 dalje so urejene plače učiteljstva z odlokom-zakonom 31. dec. 1921 Proviz. učitelj letno 5600 L., služb. dokl. 300 L. Definit učitelj letno 5900 „ služb. dokl. 400 „

po 4 letih 6200 „	služb. dokl. 400 „
po 8 letih 6600 „	služb. dokl. 400 „
po 12 letih 7000 „	služb. dokl. 500 „
po 16 letih 7600 „	služb. dokl. 500 „
po 20 letih 8200 „	služb. dokl. 500 „
po 24 letih 8800 „	služb. dokl. 500 „
po 28 letih 9500 „	služb. dokl. 500 „

Učitelji, ki poučujejo v smislu 6. čl. zakona 8. julija 1904 št. 407, in čl. 39 zakona 8. junija 1911 št. 487, v dveh oddelkih istega razreda, ali v dveh različnih razredih, prejmejo poleg plače še znesek 800 L. letno.

Draginjska doklada.

V smislu navedenega odloka-zakona znaša prva drag. doklada, ki jo določa odlok-zakon 14. sept. 1918, št. 1314 in nadaljne podaljšalne določbe letnih 780 L.

Druga drag. doklada, o kateri govori kr. odlok 3. junija 1920, št. 737, se je spremenila s kr. odlokom 5. apr. 1923, št. 853.

V najnavadnejših slučajih je draginjska doklada odmerjena sledeče:

Samski učitelj	L. 1200.—
Poročeni, brez otrok	„ 1930.20
„ z 1 otrokom	„ 2240.10
„ z 2 otrokoma	„ 2550.60
„ s 3 otroci	„ 2860.80

FELJTON

Tri ženske drame na ljubljanskem odru

Henrik Ibsen, A. Savoir, Osip Dimov = troje imen, ki so posamič značilna za kvalitativne lastnosti narodov, katerim pripadajo njih imejtelji. Prvi je Skandinavec, Norvežan, mož s profesor-skimi očali, starec ostrega, neprizanesljivega pogleda. Pisal je drame in tragedije od svoje zrelostne dobe do smrti in je na koncu svojih dni vzkliknil s patosom, ki mu ni bil po duševnih vrlinah nikoli naklonjen: «Jaz nisem živell!» — «Gospa z morja», drama, ki jo imam v mislih, ko pišem te vrstice,

Poročeni, s 4 otroci	„ 3481.20
„ s 5 „	„ 4101.60
„ s 6 „	„ 4722.—
„ s 7 „	„ 5342.40
„ z 8 „	„ 5962.80

Davčni odbitki.

Pri plačah osnovnega učiteljstva se odteguje po obstoječih predpisih:

1) za pokojnino	7%
2) dohodarine (ricch. mob.)	8.84895%
3) za vojne pohabljenec	1.2975%
4) vojni prispevek	0.375%
5) jamstveni sklad vsled spremembe v upravi	0.12%

6) ena dnevna plača v februarju v korist Državnega zavoda za vzgojo učiteljskih sirot, glasom 23. člena predpisov, potrjenih s kr. odl. 16. avg. 1914, št. 998.

Navedenemu obdačenju so podvržene plače, osebna nakazila (torej ne prejemki rodbinskih udov) ter periodični poviški.

Prosta je:

a) davčnih odbitkov za pokojninski in jamstveni sklad ter enodnevnega prispevka, službena doklada, vendar je podvržena drugim davkom;

b) davčnih odbitkov za jamstveni sklad in enodnevnega prispevka, plača učiteljem suplantom, a je podvržena drugim davkom;

c) odbitkov za pokojninski sklad, jamstveni sklad ter enodnevni prispevek, a podvržena drugim davkom, draginjska doklada ter nakazila za skrčenje in preuredbo trajnega in nadomeščujočega učiteljskega osobja.

(Po okrožnici kr. učnega proveditorata.)

predočuje rešitev enega samega vprašanja iz niza življenjskih problemov, ki jih je obdelal Ibsen od prvenca «Katilina» do dramatičnega epiloga «Če se mrtvi prebudimo».

«Gospa z morja» spada v cikel Ibsnovih etičnih dram in ni borbena delo kakor n. pr. «Strahovi», ali «Nora», ali «Stebri družbe», ali «Sovražnik ljudstva». Mojster je vrgel tu rapir od sebe in ga je nadomestil s finim kirurškim nožem, s katerim para našo notranjost. Dr. Wangel, zdravnik v majhnem skandinavskem brlogu ob fjordu, se je kot vdovec poročil vdruhič. Za ženo je vzel histerično Elido, katere mati je umrla v blaznici. Iz prvega zakona sta Wanglu ostala dva otroka, dekletci Boleta in

Hilda, Wangel je mož iz vrste zapitih intelektualcev; kadar pristane v fjordu ladja, gre v buffet in se navžije alkohola. Horizont v fjordu je zaprt obema, njemu in ženi. Obema je na par kvadratnih metrih zemlje tesno, da se ne moreta gibati. A Elidino trpljenje je neprimerno hujše od trpljenja njegovega moža: dočim Wangla pijača omami, nima Elida nobenega sredstva, s katerim bi lahko lajšala svoje duševne bolečine. V Elidi živijo čudni spomini na poznanstvo z nekim mornarjem, ki jo navdaja v mislih kakor grozna prikazen. Ta mornar se je nekoč »poročil« z Elido. Nataknil je Elidin in svoj prstan na obroček in ga vrغل v morje. To je bila njuna »poroka z morjem«.

Elida je torej poročena z morjem, t. j. s simbolom svobode. Hoče se ji prostega življenja tam zunaj, kjer ni skal, mrakov in odmerjene količine zraka. Elido je mornarja strah; obljubil ji je namreč, da se vrne ponjo. Elidi se začno vračati misli k fantastični zaobljubi, ki jo je storila sicer v šali, a ki začenja spriči njenega duševnega stanja zadobivati grozečo obliko abnormalnosti.

Približno tri leta so minila, odkar sta se razšla z mornarjem. Malo ne toliko časa je Elida poročena z Wanglom. In zdaj se Elidin spomin začenja vračati z ono nejasno preteklost, ki navdaja njeno dušo z bojaznijo pred neopredeljivo, temno prihodnostjo. Prvič jasno občuti, da tu pri Wanglu ni prosta, da je zaprta v tesno kletko, in da pravzaprav ni njegova, temveč nekoga drugega. V času Elidine duševne osamljenosti se nekega večera pred njo pojavi resnični mornar, ki se je povrnil, da jo odpelje s seboj. Elida stoji na razpotju: komu v prid naj odloči? Ali naj potrdi svojo formalno pripadnost k Wanglu, ali naj prosto voli med zakonskim možem in med mornarjem, kateremu je žena samo po nekem mističnem naključju? Problem Elide je v prostosti, s katero Elida voli in na podlagi katere se odloči proti svoji bolni preteklosti za obnovljeno življenje z Wanglom.

Ljubljanska vprizoritev »Gospe z morja« ni bila idealna v celoti, a bila je dostojna vsaj po Mariji Veri, odlični slovenski tregedinji, ki je doživljala Elido. Na odru pa sem občutil, kar človek pri čitanju drame morda prezre: da je Ibsnova rešitev Elidinega problema dejanski vendarle samo iluzorična. Elida je ozdravljena le momentano. Njena dedična obremenjenost ob šibkem Wanglu pa ne dopušča optimistične perspektive, da bi se mogla Elida ob njem trajno popraviti v duševnem oziru. Njeno življenje se ni spremenilo; stopilo je samo v novo fazo.

Pravi antipod mračnemu etičnemu ideologu Ibsnu je francoski komediograf Savoir, pisec »Osme žene«. Savoir je Francoz po krvi in mišljenju. Ni umetnik, temveč literat. V »Osmi ženi« si je izbral za snov storijo iz življenja kopališke družbe. Flirt je njeno obeležje; preko Flirta ne vidi in tudi ne želi. V Ostendu sreča ameriški milijarder Brown Monno, nekoliko postarno devico, hčerko obubožanega markija. Ugaja mu, in jo sklone poročiti — na nedoločen rok. Brown kot gospodar denarja pozna zakon samo s kupčijske strani. Zakonsko živ-

ljenje predstavlja zanj le nekakšno denarno špekulacijo, ki se mu na koncu vedno ponesreči. Oženi se vedno za dobo par mesecev do dveh let. To proceduro je izvršil že pri vrsti žensk. Kadar se je »žene« naveličal, ji je zapisal letno rento dvestotisoč frankov, pa sta šla vsaksebi. Monna dozna za te špekulativne poroke in se sklone maščevati nad njim. Poroči Browna, toda živi z njim kakor bi ne bila poročena. Milijarder se smuka okrog nje, a brez uspeha. Slednjič aranžira odhod v Havre, odkoder se ponoči vrne. Žena, ki ve za Brownov trik, uredi zadevo tako, da jo milijarder zaloti v kočljivi situaciji z ljubčkom. To milijarderja tako razljuti, da vloži tožbo za ločitev. Sodišče izreče ločitev, a tu se zgodi čudo: Brown in Monna sta med kruto igro drug drugega vzljubila in dozorela za pravi zakon. Brown razveljavi kupčijsko ženitno pogodbo in postane Monni resničen mož. Monna mu ni ne osma, ne deveta žena, temveč — zadnja.

Savoirjeva komedija, v kateri je igrala Monno Rusinja ga. Nablocka s salonsko rafiniranostjo, operira z briljantno tehniko, a vendar ne more zabrisati suma, da se dejanje mestoma vzdržuje z umetnimi sredstvi. Odlikuje pa se po espritu, bogati besedni igri, v kateri so Francozi neprekosljivi.

Tretja ženska drama v letošnji sezoni je bila »Nju« (Njuša, Anjuša). Osip Dimov je napisal deset slik. Nju je mlada žena. Za moža ima filistrskega uradnika, ki jo nadzoruje do zoprnosti. On vidi na nji samo kar lahko dosežejo oči. Suženj svojih instinktov postaja pred njo nasilen. V Nju pa gorijo plamen ljubezni, hrepenenja po nečem višjem in lepšem. Vsakdanje življenje ji je mrzko in ga sovraži. Na neki plesni soareji se Nju seznani s pisateljem, človekom, ki hodi vedno »mimo stvari« in ki ljubi ožnost kakor modno nadvlado. Tega cinika povzdigne Nju na piedestal svojega ideala. Ljubi ga in obožuje in se radi njega loči od svojega moža, ki bridko čuti udarec na samem sebi. Kmalu spozna Nju, da se je v pisatelju prevarila; on je še slabši kakor njen prejšnji mož, ker dušo samo figurira. Soproj je bil človek brez poleta, a ne brez ljubezni. Obupana nad to prevaro svojega življenja, se Nju zastrupi. In pisatelj, on, ki hodi vedno »mimo stvari«, ponavlja ob mrtvaškem odru mlade žene frazo o ožnosti... Kakor vse, mu je bila tudi Nju samo igrača, intermezzo brez doživljanja. — Nju je predstavljal ga. Šaričeva. Nekoliko hladna (kakor vedno) je ustvarila prepričevalen lik nesrečne žene, ki gine vsled nerazumevanja okolice, v katero jo je posadila usoda.

Od vseh dram je imela največ gledalcev druga, »Osma žena«. »Gospo s morja« je občinstvo obsojalo kot doktrinarno pridigo. Vendar pripisujem jaz njeno dolgovestnost krivdi površne režije. Pri »Nju« se je zgodil čudež: ljudje so odhajali iz gledališča pretreseni. Tragikomedija Osipa Dimova jih je prepričala, da živi izven kroga naše vrednosti še en svet, vreden ponizanja in žrtve. »Nju« je umrla za to, da pridejo ljudje za njo do tega sporazuma, da pridejo ljudje za njo do tega spoznanja, da naložijo križ na svoje rame in ga prenašajo v svoje končno odrešenje.

Stano Kosovel.

ŠOLSKE VESTI

»Mesto otrok«. V Nemčiji so skušali porabiti v socialno pomoč nekatere ustanove še izza vojnega časa. Tako se je priredilo v Heubergu, kjer je bilo vojaško taborišče, pravo otroško mesto. V številne

vojne zgradbe se je v l. 1920. in 1921. sprejelo o po-
čitnicah do 20.000 anemičnih, nezadostno hranjenih
in k sušici nagibajočih otrok. Naprave tega otro-
škega mesta so prav dobre: je električna centrala,
dovolj pitne vode in popolna kanalizacija. Otroci
so razdeljeni v rodbine po 15 udov in izročeni ta-
kozvani »materi rodbine«. V velikih sobanah z okni

proti jugu in severu spi po 20 otrok pod nadzorstvom navedenih «mater». V dvoranah za prebivanje je prostora za 2 «rodbini», ki sta ločeni pri jedi, igrah itd.

Po velikih stavbah je prostora za 120 otrok, ki so podrejeni z 8 «materami rodbin» «hišni materi», ki ima namestnico (pomočnico). Vsaka stavba je enota zase. Petero jedi dobe otroci dnevno iz posebnih kuhinj. Vsak teden opravijo pršno kopel.

Otroci z oblikami odprte tuberkuloze, z nalezljivimi in takimi boleznimi, ki zahtevajo posebne nege ali nadzorstva, se ne sprejemajo. «Mati» je obveščena o vsem važnejšem glede otroka, o njegovi telesni nesposobnosti, napakah, slabostih itd. Skrbi se, da se otrok povrne staršem težji in predvsem poučen v vseh zdravstvenih stvareh, ki ga naredijo močnejšega in koristnejšega.

Nameni, ki jih ima to «mesto otrok», so bistveno ti le:

1. vzgojevati otroke, da pazijo na svoje telo in njegovo normalno delovanje;

2. vaditi jih v samostojni dejavnosti, ki stremi za tem, da se ojačijo telesno in duševno in pri čemer mora sodelovati zdravnik kot prijatelj in svetovalec; (vodi to «mesto otrok» dr. Karl Behm);

3. navajati otroke, da uživajo prirodo potom zdravega življenja.

Prva seja šolskega sveta J. Kr. 11. marca se je v prostorih kr. proveditorata prvič zbral novi šolski svet, ki mu je predsednik kr. proveditor, člani pa: dr. Atilij Gentile, dr. Marij Camisi, dr. Anton Petronio, profesorji, dr. Anton Palcich, dež. zdravnik, dr. Inocent Chersich, odvetnik in senator, ter vit. Erm. Fragiaco.

Šolski svet se je pečal z rednimi upravnimi zadevami ter je pretresal akte za mesta defin. učiteljstva onih razpisov, ki so jih izvršili v maju l. 1923 okr. šols. sveti v Kopru, Pazinu, Voloskem, Lošnju in Trzinu.

V splošnem so se odobrili vsi predlogi glede imenovanj. Za nekatere poedine slučaje je šolski svet odložil sklep do prihodnje seje, ker se je zdelo potrebno natančneje preizkušanje spisov, ali ker hoče boljše podlage za presojanje.

Tekom meseca se je pretresalo v seji tudi razpisi okrajev Pula, Poreča in Gradiške. Tako bodo rešeni natečaji na podlagi zakonov prejšnjega režima.

Komisariji za likvidacijo okr. šolskih svetov so imenovani z odlokom 6. marca t. l.:

dr. Tanzarella, tajnik pokrajinskega šolskega urada, za Sežano;

dr. Stranieri, podprefekt, za Postojno;

Marchese Salvatore za Trzin;

dr. Chersich, kr. senator, za Istro.

Razpisi učiteljskih služb iz julija 1923. Rešitev teh razpisov je radi mnogih listin izza prejšnjega režima zakasnela in se bo izvršila še le tekom časa.

«La Scuola al confine», glasilo kr. proveditorata, prinaša v št. 3—4—5 sledeče:

Srednje šole: Kr. odlok 6. maja 1923, št. 1054. — Kr. odl. 27. sept. 1923, št. 2319. — Pismo Lombarda — Radiceja. — Razpisi srednjih šol. — Delo pokrajinskega odbora za srednje šole. — G. Seraval: Reforma srednje šole.

Osnovne šole:

Učni načrti. — Odgovori na vprašanja Italijanskega knjižnega združenja. — Okrožnice kr. proveditorata. — Vesti. — E. Rosman: Narečje v jezikovnem pouku.

Dementi. Predsedstvo učiteljskega v Tolminu odločno dementira vest, ki jo je naš list objavil pod

naslovom «Stavka na učiteljsku», češ, da ni nobena gojenka izjavila, da sprejema odgovornost za stavko, Dostavlja, da ni vzroka kričati o kaki veličini, kvečjemu radi mnoge in resnične mizerije gotovih domišljij, ki niso vredne, da se sprejemajo v časnike z vzgojnimi in učnimi nameni. —

Nimamo vzroka, da ne bi objavili tega preklica. Poročali pa bomo v prihodnji številki o stavki natančneje, ker je prav gotovo vzgojna in učna zadeva, dasi vse prej kot vesela.

Razno

Zborovanje tržaškega mestnega učiteljstva

Na povabilo prof. Coceanciga se je 3. t. m. zbralo številno tržaško učiteljstvo v Dantejevi dvorani. Iz poročila v «Popolo di Trieste» posnemamo nekoliko o poteku zborovanja, pri katerem se je razvilo vprašanje učiteljske strokovne organizacije.

Glavni govornik je bil prof. Coceancig, ki je po razmotrivanju šolske reforme prešel v bistvo stvari, v vprašanje državnega učiteljskega sindakata, izvajajoč približno tako le:

Iz kakšnih vzrokov naj bi bilo učiteljstvo ločeno, zakaj se toliko učiteljstva izogiblje fašistovskemu sindakalnemu gibanju? Ali morda nima država moči, da bi branila koristi učiteljstva in šolstva? Zgrešeno naziranje! Šola naj bi se pridružila mozem, ki hočejo, da se dviga narod duhovno in kulturno. Unione Magistrale ima svoje zasluge, toda danes se uveljavlja novo načelo. Čemu zatiskati oči pred tem? Uveljavlja se sindakalno načelo, ki spopolnjuje vse fašistovsko gibanje. Mussolini je izjavil: Državni sindakalizem mora spraviti v sklad tri elemente, narod (Nazione), proizvodnjo in koristi slojev, ki delajo. Zakaj se učiteljstvo umika temu gibanju? Radi osebnosti? Radi okamenenja duš in možgani? Radi nevolje, če gre kdo dalje z bersalierskim korakom? Ali ni dal Gentile dovolj zraku in gibanja šoli in plesnivim možganom? Govornik ne veruje v antifašizem učiteljstva. Zato naj zapuste stare ustanove ter naj stopijo v fašistovske korporacije. Spomnijo naj se, da v življenju zmaguje vedno inteligenca, delavnost in prepričanje!

Profesorju Coceancigu odgovarja najprej tovarišica Provini v tem smislu: Članica je Unione Magistrale že dolgo, pa še nikoli se ni delala v tej organizaciji sila njenemu italijanskemu, fašistovskemu prepričanju. Čemu naj torej izstopa iz organizacije in se vpisuje v drugo?

Drugi govornik organizacije Unione Magistrale je t. Corradini, ki pravi, da je društvo nepolitično.

Tretji govori za Sindacato socialista t. Ferlan, ki mu je všeč, da dobivajo udarce oni, ki se izjavljajo o nepolitičnosti in amorfnosti. Ni pooblaščen, da bi govoril v imenu Sind. soc., govori pa, ker pozna mnenje članov. On sam je bil sprejel fašistovski program, v kolikor je imel v sebi socialističnih zahtev, vidi pa, da je stranka opuščala program prve ure kolikor bolj se je bližala nastopu vlade.

Prof. Coceancig odgovarja, da je učitelj Ferlan podal stremenje svojega srca in uma, ki gre za tem, da zaokroži svoj trehuh. Fašistovska državna stranka se ukvarja tudi z gospodarskimi vprašanji, a ne zanemarija idealnih. V nasprotovanju Ferlana je nespravljivost v tem, ker pripada organizaciji z rdečo zastavo, medtem ko je fašistovska tribarvna.

T. Leonardi vztraja, naj se ohrani Unione Magistrale baš zato, ker je brezlična. Tako je v njej prostora za vse.

T. Moggioli spominja kot predsednik U. M., da je društvo v dneh osvobojenja pri Sv. Justu priseglo zvestobo materi Italiji. Vabilu za vstop v fašist. korporacijo se pa ne morejo odzvati.

Prof. Coceancig sklene razpravo z opazko, da je nespornost v tem, ker v fašist. sindikat vstopijo lahko tudi nefašisti. Ta izjava odstranja vse dvome in ugovore, zakaj vstop v faš. korporacije je vprašanje moči. Nepolitičnost ni razrešitev vsakršnega položaja; ni se vedno mogoče delati neveden in gledati skozi okno. Niso klicali skupaj učitelstva, da bi povečali svoje vrste, kajti stranke se ne grade na številu, ampak na idejah, na pripravljenosti ter na vrednosti ljudi.

S tem je bil sestanek zaključen. Zanimiv je v toliko, v kolikor dokazuje, da stare stanovske organizacije niso zgrajene na pesku. Ali je vprašanje idej res zgolj vprašanje moči se bo pa videlo v prihodnosti.

Tovarišu Hermanu Kmetu v slovo

«Popolo di Trieste» je objavil 10. t. m. iz Hrušice pri Colu dopis, ki ga dobesedno prevajamo:

Pozno? ...

V blatu svovati in v gnilobi ostankov svežih političnih razmreženj v Podkrajju na Vipavskem je neko klavno človeče, odurno gnusno, živelo pljuva in preklinja vlado, ki ni bila njegova.

Seveda... Smrdel je po «slovescheriji» onostran mejne črte; in vendar je našel način, da je kradel Kristusu čas in plačo italijanski vladi, poučevaje otroke v sovražstvu proti «tlačiteljem» in kot mazač v uradu (?) ... občinskem one obljubljene dežele, ki se imenuje Podkraj.

Govorim o Hermanu Kmetu, če me kdo še ne razume.

Tisti, ki je, poučevaje slovenščino, mogel v razredu nesramno razgovarjati svoje male učence, «naj se ne uče italijanščine», ki je hujskal slovenske «Orjunaše» proti župniku Alfonzu Zaverl, krivemu vestnega italijanskega čustvovanja, in proti kateremu je naperil svojo pohoto brez moči v listih onostran meje, kakor «Slovenski narod» itd.

Po mnenju tega opolzlega in ostudnega črvica je župnik don Alfonz Zavrl kriv izdajstva v škodo domovine SHS, ker «maže svojo tuniko z uniformo financarjev in karabinerjev, s katerimi se pogosto družijo».

Objava fašija iz Vipave, če moremo sklepati iz posledic, je imela moč, da je ta bebasto pojava zbežala.

On je dejansko minule dni, pod pritiskom mogočnega strahu, prekrščal mejo ter se zatekel v očetovski brlog SHS.

Ampak, če bi se vrnil? ...

Zakaj se oblasti ne požurijo, da bi izdale izgonsko povelje iz kraljevine?

Zakaj se usoda moža takoj ne raztegne tudi na njegovo vredno soprogo?

Pokažemo ga, zaenkrat, vsem fašistom Julijske Krajine, s posebnim ozirom na one v Vipavi, da se navedeni gospod, če bi se kdaj znašel na našem ozemlju, pozdravi in sprejme z vsemi častmi svojega stanu in svoje vrste.

Pismo. Nekí bivši poverjenik «Novega roda» dolguje upravi 301 L. i. s. 11 L. za l. 1922, 290 L. pa do septembra 1923. Dobil je opomin 11. avg. 1923, je

bil v oktobru osebno opozorjen, je bil 2. dec. 1923 ponovno pisмено terjan ter je koncem marca t. l. prejel pismo od odvetnika, ker niso tudi stalna opozorila v stanovskem listu nič izdala. Na odvetnikov opomin je prišel upravi odgovor, ki se glasi:

Nisem se začudil (!) pismu, a prišlo je upravi tisti čas, ko sem mislil na poravnavo svojega dolga. — Ko sem pismo bolje pogledal, sem se uveril, da je med zneskom, navedenim v pismu in med zneskom v Vašem terjalnem pismu dd. 2. dec. 1923., znatna razlika. Tudi glede razlike 11 lir izza l. 1922 si nisem še na jasno, ker menim, da l. 1922 sem poravnal vso naročnino. — Ker sem pri stvari prizadet, bi rad pojasnila.

Danes sem poslal odvetniku pismo, s katerim sem se obvezal poravnati svoj dolg čim prej, upravi sami. S tem bi ne bilo več povoda do sodne tožbe, je pa lahko Vaša kaprica vmes.

S spoštovanjem

N. N.

Pismo je klasično. Njegov pisec je prejel odvetnikov opomin prav v istem času, ko je — mislil na poravnavo dolga. Poslal je res 50 Lir upravi in ca 4 L. odvetniku, da se izogne tožbi. Sklicevanje na znatno razliko, ki jo je opazil še le, ko je bolje pogledal pismo, je neslana pretveza, ker je račun dolga zelo preprost. Dolžnik ve dobro, kaj je dolžan in je denar za zvezke Novega rodu izterjal. Rabi pa še pojasnila, kar je toliko kot briti osle iz upravništva.

Ves slučaj nima najmanjše olajševalne okoliščine. Poverjenik se je v kritičnih jesenskih tednih otresel poverjeništvu, pa ima pogum očitati pol leta pozneje, radi borih treh sto lir, ki jih ni mogoče od njega drugače izterjati kot potom odvetnika, kaprice upravi!

Po zaslugi takih mož ima uprava še vedno več tisoč dolga v tiskarni, po zaslugi takih mož bi bil moral naš mladinski list že v prvih mesecih tek. šolskega leta propasti. Da se to ni zgodilo in da je število naročnikov spet narastlo, se je zahvaliti vsem onim, ki se niso zbal poverjeništvu in so naredili, kar je bilo v njih močeh, da se list vzdrži in da se je tudi vzdržal.

Z zagotovilom odvetniku, da bo dolg čimprej poravnal upravi sami, ne odpada še povod tožbe. Uprava bo skrbela, da bo ta «čim prej» najkrajši — ne iz kaprica, ampak vsled naloga Zvezinega vodstva. Umijamo si roke!

Še ena premestitev sredi leta! V postojnskem okraju je premeščen tudi t. Lipovec Josip in sicer iz Bukovja na Vrabče. Ali bo s tem slučajem zaenkrat dovolj premeščenj? Ali komu take premestitve koristijo? Ali res kdo domneva, da so v interesu države? Menimo, da take «metode» dosežajo baš nasprotni namen kakor ga hočejo doseči, zato bi že bilo bolje končati z njimi.

Književnost in umetnost

L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata. Poslovenil Fr. Pogačnik. Splošna knjižnica št. 22 v Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. Din. 14.—, vez. Din. 20.—.

Sophokles: Antigone. Žalna igra. Poslovenil C. Golar. Splošna knjižnica št. 23. V Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. Din. 9.—, vez. Din. 14.—.